

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

III. De Causis, in quibus in integrum Restitutioni est locus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

istius Opinionis fundamenta minimè le-
via, ea tamen non sunt, ut Jure verior vi-
deri non possit Negativa: quam cum
Castro in l. fin. C. de Longi temp. præ-
script. n. 4. Pinello in Auth. Nisi C. de
Bonis matern. à n. 58. Ferd. Valquio Il-
lustr. Controvers. lib. 2. cap. 65. à n. 2.
& multis aliis non minoris in Jure no-
minis DD. defendunt Wefenbecius in ff.
Ex quibus caus. major. n. 10. Zoësius ibid.
n. 6. Bruneman. in l. fin. cit. n. 10. &
30. alii RR. jd defuentes ex c. Ad aures 6.
de Præscript. & l. fin. C. de Fund. patrim.
secundum quos textus quadragenaria
præscriptio omnem prorsus actionem,
molestiam & quamlibet inquietudinem
(ac proinde etiam in integrum restitutio-
nem) excludit; ut præscribens *Plenissi-
ma munitione sit securus*, l. Omnes 4. C.
de Usucap. transform. quâ ab Imp. an-
tiqua biennalis temporis præscriptiones,
quibus rerum domini absentes & igno-
rantes, nullò ad eas regressu & recupe-
randi remediò reservatò, excludebantur,
ita correctæ sunt, ut hodie non nisi de-
cem, viginti aut triginta annorum præ-
scriptione (nullâ circa ignorantiam muta-
tione factâ) excludantur. Demum rati-
one, partim; quia, si major adversus
præscriptionem restitueretur ex causa i-
gnorantiæ, illa rarè & vix unquam lo-
cum haberet; cum res suas, sicut jacta-
re, sic ab alio usucapi sciens pati nemo
præsumatur, arg. l. Cum de indebito 25.
pr. V. Sin verò ff. de Probat. partim verò;
quia, ne ignorantia dominis facilè
obesse possit, Jura ipsis præsentibus de-
cem, absentibus autem omnino viginti
annos indulserunt: quibus res suas, si
quas fortè ignorarent, perquirere pos-
sent; ut proinde, quibus ætas aut alia
causa Jure approbata non patrocinetur,
contra eam aliud remedium indulgere,

neque Reipublicæ utile, neque ipsis ne-
cessarium fuerit. Ex quibus

Corruit adversæ partis fundamen-
tum; quia ex causa ignorantia majores
restitui non obscurè prohibet dispositio,
præscriptionem ignorantibus speciali pri-
vilegiò non munitis (præclusò omni re-
mediò) nocere declarans, non tam odiosò
dominorum res suas negligentium, quam
favore Reipublicæ: cujus interest, in-
certa rerum dominia, l. 1. ff. & pr. In-
stit. de Usucap. de iis lites, easque amitti-
tendi timorem immortales non esse, l.
Cum notissimi 7. pr. C. de Præscript. 30.
vel 40. annor.

ARTICULUS III.

De Causis, in quibus in integrum Restitutiõni est locus.

SUMMARIUM.

31. Minor Ec. lapsu restituitur l. ad-
versus Donationem:
32. Non tamen cause pia:
33. Aut mortis causa factam:
34. Nisi ista ex aliqua causa irrevoca-
bilis esset.
35. II. Adversus Emptionem Venditi-
onem & tempora Retractus:
36. III. Adversus Transactionem & Ca-
lios Contractus:
37. IV. Adversus Hereditatis aditio-
nem &c.
38. Non tamen, si hereditas post aditio-
nem perit:
39. Nisi interitus potuerit præcederi.
40. V. Adversus Sententiam & Rem Ju-
dicatam,
41. Etiam à Principe.

42. *Vel ter conformiter latam.*

43. *VI. Adversus Appellationis fatalia*

44. *VII. Adversus Usucapionem.*

31. **R**egula generalis est, minores, Ecclesiam & huic æquiparata loca Sacra & Religiosa, quoties contractu distractivæ aut alio actu, judiciali vel extrajudiciali, etiam tutoribus vel curatoribus præsentibus, notabiliter læsi sunt, in integrum restitutionis beneficiò servari posse indemnes. In specie autem restituantur

Primò adversus Donationem cum excessu, non solum merè liberaliter, sed etiam ex causa v.g. remunerationis, constituendæ dotis, ante vel propter nuptias factam, *l. fin. C. Si advers. Donat. & l. Unica C. Si advers. dot. Cum excessu*, inquam; quia, si cum debito moderamine & facultatum qualitatique personarum donantium & in quos donationes conferuntur, & Consuetudinis loci observatà ratione fiant donationes, restitutioni obnoxie non sunt, Zæsus *in ff. de Minoribus n. 5.* Ubi tamen

32. Dubium est primò, an minor etiam restituatur adversus donationem, factam Ecclesiæ, Monasterio, Hòspitali, pro alimentis pauperù vel redemptione captivorum aut alteri causæ piæ. Ratio dubitandi oritur ex *l. fin. cit.* generalitate. Verùm, istam ad donationes piæ extendi, non permittit ratio; quia ex Edicto Prætoris non rescinduntur actus minoris, ab eo laudabiliter piæque gesti: licet postea horum minorem poeniteat; cum tales actus decernendò non leviter sed prudenter se gesserit: imprudenter autem levitèrque se gerat, dum adversus eos in integrum restitui petit, Bald. Novell. *de Dote p. 6. privileg. 63. n. 2.* Rebuff. *de Restit. in integ. art. 1. Gloss. 2. n. 6.*

& Oddus *simili Tract. q. 57. n. 25.* Resolutioni huic non parum roboris addit; quòd minor non restituatur adversus pacem factam cum inimico, sive injuriæ ab isto sibi illatæ remissionem, *arg. l. Auxilium 37. ff. de Minoribus*, cujus *pr. minor* non restituitur adversus omissionem accusationis. Ratio est; quòd, licet injuriæ remissio donatio quædam sit, *l. Modestinus 23. pr. ff. de Donat.* Tiraquell. *in l. Si unquam C. de Revoc. donat. V. Donatione q. 8. n. 143.* & Wesenbec. *ff. de Pactis n. 8.* eà tamen minor læsus non intelligatur; cum injuriæ remissione exerceat actum Charitatis, sibi que conciliet inimicum & gratiæ Divinæ augmentum promereatur; itaque animæ suæ salutì prospiciat.

Dubium secundò est, an minor etiam restituatur adversus mortis causâ donationem. Qua in re interest, an talis donatio, ut per se solet, revocabilis, aut ex causa aliqua irrevocabilis sit; priori enim casu, sicut adversus testamentum, sic etiam adversus hujusmodi donationem minorem non restitui, satis exploratum est; quòd in integrum restitutionis auxilium respectu hujusmodi donationis superfluum sit; cum testamento instar usque ad supremum vitæ spiritum liberâ voluntate revocari queat, *l. Cum hic status 32. §. 3. ff. de Donat. inter vir. & uxor. & l. Omnium 19. C. de Testament. Ripa in l. 1. §. 13. ff. ad SC. Trebell. n. 31.* Posteriori verò, v.g. cum mortis causâ donatio patre consentiente facta fuit, ut non nisi eo consentiente valeat revocari, juxta *l. Senatus 35. §. 4. ff. de Mortis causâ donat.* hoc, inquam, casu Minori adversus donationem restitutionis ope succurritur; cum enim ab hujusmodi donatione improvidè facta se expedire alia ratione nequeat, læsus adversus eam, perinde ut adversus donationem

nationem factam inter vivos, in integrum restitutionis opem rectè implorabit, & hæc ipsi non poterit denegari, Roderic. Suarez *allegat.* 20. n. 8. & 11. & *cit.* Oddus q. 58. n. 38.

35. Secundò adversus Emptionem & Venditionem, etiam factâ solutione: si ve eas celebrantes; quòd rem emi vendive non expediret, quoad substantiam: si ve; quòd eam emi minori pretio vendive oportuerit, quoad quantitatem duntaxat sint læsi, *l. Ait Prator 7. §. 1. ff. de Minorib. l. fin. C. Si advers. vendit. & Si advers. solut.* ut dictum n. 8.

Tertiò adversus tempora Retractus, si ve cum possessiones seu res, alicui extraneo vel magis remoto consanguineo venditas, proximâ consanguinitatis vel aliò jure, oblatò eòdem pretiò ad se revocandi, loci statutò vel consuetudine indultum tempus labi permiserunt, *c. Constitutus 8. junctâ Glorsâ V. Consuetudinem.*

36. Quartò adversus Transactionem rerumque communium divisionem, *l. 1. l. fin. C. Si adversus Transact.* adversus rerum Permutationem, Locationem, Conductionem, Societatem, Mutui & quemcunque alium Contractum onerosum: uti & adversus Compromissum in judicem, *l. Si minor 34. §. 1. ff. de Minorib.* si ex eo vel alia pactione seu conventionem validè celebrata, sint læsi, Gomez *Tom. 2. var. cap. 14. n. 1. & 2.*

37. Quintò adversus Aditionem vel omissionem & Repudiationem hæreditatis, si hanc, cum lucrosâ appareret, propter legatorum & debitorum magnitudinem sibi damnosam: vel contrâ, cum damnosa aut inutilis appareret, locupletem & sibi utilem esse comperiant, *l. Ait Prator cit. §. 9. l. Si minor 24. §. 2. ff. de Minorib. l. 1. & l. fin. C. Si minor ab hered.* Ad hanc tamen restitutionem

adversus omisiam vel repudiatam hæreditatem, cum non ad vitandum damnosum, sed lucrum acquirendum tendat, requiritur; ut res adhuc sit integra, §. 2. *cit.* si enim res hæreditariæ jam essent dissipatæ & in tertium possessorem translata, nullus ad hæreditatem aditus esset restitutus, *l. fin. pr. C. de Repud. hered. Oddus q. 4. n. 62. & Zacius in ff. de Minorib. n. 10. Unde*

Dubium oritur, an, si minor vel prælatus Ecclesiæ nomine adit lucrosam hæreditatem, quæ postea petiit, in integrum restitutioni sit locus. Tali enim casu minorem & Ecclesiam restituendam, desumi videtur ex eo; quòd minor restituatur adversus ea, quæ gessit: gestisse autem etiam, *Si quid conrigerit*, dicatur *l. Ait Prator 7. pr. ff. de Minoribus*; atque idcirco ei restitutionis ope subveniatur, si pecuniam à paterno debitore solutam *Perdiderit*, *l. cit. §. 2. & læsus sit sine sua culpa, l. Divus 7. §. 1. ff. de In integ. restit.* Verùm his *l.* minorem hæreditatis aut alterius rei, fortuitò pereuntis, interitum læsum restitui non evincitur; quia impromissis *pr. cit. V. Conrigerit*, non quòd casu fortuitò, sed quòd actione & voluntate ipsius minoris evenit, denotari *pr. cit.* subjecti §. 1. verbis, *Si emerit aliquid, si vendiderit &c.* declaratur. Deinde §. 2. *cit.* restitui idem minor dicitur, *Si pecuniam perdiderit*, ex sua incuria vel negligentia, ut verba illa intelligit Bartol. *in l. Verùm 11. §. Si in d. 3. ff. de Minoribus n. 1.* Denum *l. Divus cit. §. 1.* eidem subvenitur, *Si sine sua quidem culpa, sed dolo adversarii læsus est, vel etiam ex errore aut ignorantia, quæ provenit ex fragilitate ætatis & in minoribus culpa non reputatur, ut idem Bartol. adnotavit in l. Quod Nerva 32. ff. Depositi.* Quare in

Re in §. Sciendum cit. n. 1. Baldus *ibid.* n. 2. Rebuffus *de Restit. in integ. art. 1. gloss. 2. n. 7.* & communibus calculis alii, Minorem & Ecclesiam aduersus ejusmodi hereditatis additionem restitui negant, ducti *l. Verum cit. §. 4.* ubi relati Pomponii responsum est, Minorem non restituendum, *Qui sobriè rem suam administrans*, ut vg. lucrosam hereditatem adiens, *Occasione damni, non inconsulte accidentis, sed satò, velit restituere.* Rationis locò ICT.º subjicit; *Nec enim eventus damni restitutionem indulget, sed inconsulta facilitas*, seu fragilitas ætatis: quæ ratio confirmatur partim; quia hujusmodi læsio etiam cadit in ætate majores, omni circumspectione aduentus hereditatem aut aliud quidpiam gerentes; atque idcirco imputari nequit ætatis fragilitati, quæ captis læsisque ex Edicto Prætorio subuenitur, *l. Verum cit. §. 3. & 4.* partim verò; quia proposita Minoris & Ecclesiæ læsio non contigit ipsâ aditione hereditatis, istiusque aditæ tempore: secundum quod attenditur læsio, aduersus quam ipsis in integrum restitutionis auxiliò succurritur, per tradita à Beroio *Lib. 1. consil. 83. n. 27.* Cravetta *Consil. 131. n. 7. & Consil. 188. n. 4.* & Menoch. *de Arbitr. casu 149. n. 19.*

39. Excipiendus tamen est casus, quò hereditatis interitus vel damnum aliud, licet improvisum & inopinatum sit, à minori tamen aut prælato, si eam diligentiam, quam Majores & res aut negotia propria gerentes solent, ipsi quoque adhibuissent, non difficulter prævideri aut rationabiliter timeri debuisset ac potuisset; cum enim tali casu læsio Minoris, ætatis quadam fragilitate, aut prælati negligentia aliqua acciderit, restitutionis opem minori & Ecclesiæ non denegandam, cum Baldo *in l. Verum cit. §. Si lo-*

cupleri §. docent Maur. de Restit. in integ. cap. 178. in fine & cit. Oddus q. 4. n. 32. referens alias hujus resolutionis limitationes.

Sextò aduersus sententiam minor & 40. Ecclesia restituuntur, quando necessariam probationem, vel exceptionem & defensionem sibi competentem, in tempore producere vel opponere ille, vel istius Prælati, aut illius tutor curatòrve, vel istius procurator per imprudentiam aut negligentiam omiserunt; & propterea contra eos fuit pronuntiatum: quod de Minore *l. In cause 16. §. fin. l. Minor 36. ff. de Minoribus & l. fin. ff. hinc de Ecclesia autem c. Cum venissent 2. c. Auditis 3. &c.* habetur. Atque hujus aduersus sententiam restitutionis ea vis est; ut minor & Ecclesia non tantum ad allegationis vel exceptionis omisissæ productionem oppositionemque admittatur: sed ipsius etiam sententiæ executio suspendatur; quia, restitutionis causâ pendente, regulariter circa rem litigiosam nihil innovari: sed omnia in suo statu remanere debent, *l. Unica C. De in integ. Restit. postul. Oddus q. 43. n. 2.* à qua Regula excepta non reperitur sententia definitiva: nisi præsumptio malitiæ sit contra restitutionem petentem, *c. Suscitata 6.* quod condemnatus in continenti nullam, ne quidem aliqualem, læsionem probare possit; tali enim casu sententiæ executionem non impediri, *q. cit. à n. 86.* latè ostendit. Qua de re

Dubium moveri solet primò, an mi- 41. nor etiam restituatur aduersus sententiam, à Papa aliòve Principe supremo latam; id enim cum Hostiensis *in c. Suscitata 6. v. Impediri*, Baldo *in l. Si causa 32. C. de Transact. n. 2.* & aliis negant Menoch. *Adipisc. remed. 4. n. 831.* & Covarruv. *Prætic. cap. 25. n. 7.* propter autoritatem talis sententiæ, maximam, & ini-

M m m m m

& ini-

& iniquitatis suspitionem omnem; ac proinde, sicut appellationem, l. 1. §. 1. ff. *A quibus appell. non licet*, sic & restitutionem removentem, arg. c. *Suscitata cit.* Verum ratio ista militat contra solam restitutionem aduersus summi Principis sententiam prætextu illius iniustitiæ & iniquitatis, quæ petitur ad appellandum ab ea: non etiam contra restitutionem, quæ petitur prætextu erroris vel lapsus ætatis & ignorantie, vel alterius causæ, non ex parte iudicantis aut ejus sententiæ, sed ex parte solius minoris aut Ecclesiæ læsæ se tenentis. Quare, eâ nihil moti Panormit. in c. *Suscitata cit. n. 8.* Bellamera *ibid. n. 12.* Curtius jun. in l. *Si causa cit. n. 6.* Rebuff. de *Restitut. in integ. art. 1. gloss. 1. n. 43.* & aliis relatis *cit.* Oddus q. 72, n. 62. & 63. minori & Ecclesiæ, in integrum restitutionis auxilium etiam aduersus Papæ & alterius Principis supremi sententiam, propter erroris lapsusque, ætatis & alterius similis causæ prætextu petentibus, saltem si præviâ summaria cognitione error aut læsio verisimilis appareat, concedendum: & donec de erroris ac læsionis veritate plenè cognoscatur, sententiæ executionem suspendendam, censent arg. c. *Tum literis 5. hic & l. Minor 18. §. 1. ff. de Minoribus.*

2. Dubium secundò est, an restitutioni locus sit aduersus tres sententias conformes, in eadem causa & super eodem articulo latas. Ratio dubitandi gravissima est; quòd hujusmodi tertiâ sententiâ res transeat in rem iudicatam; ut locus non sit appellationi, c. *Sua 6. de Appellat. & l. Unic. C. Ne liceat in unâ ter. provoc.* quòd tres hujusmodi sententiæ inducant præsumptionem pro iudicibus; cum, in eadem causa & articulo aliquem à tribus diversis iudicibus gravari, verisimile non sit; Bruneman.

in l. *cit. n. 5.* & pro eo etiam pro quo, & contra eum aduersus quem tot iudices iudicârunt; quòd iste iniustam, ille verò iustam causam foveat: quâ præsumptione ea, quæ pro minoris aut Ecclesiæ jure & læsione militat, planè elidi videtur: quæ ratio apud Baldum in l. *cit. n. 10.* Ripam in l. *Si se 4. §. Condemnatum 6. ff. de Re judic. n. 12.* Covarruv. *cit. . 7.* & alios tantum potuit; ut tertiò ita condemnato in integrum restitutionis opitulationem denegandam, affirmarent. Sed contra cõmunem sententiam aliorum, auxilium hoc illi adstruentium cum Salyceto in l. *Unic. cit. in fine*, Franc. in c. *Ex ratione 8. de Appellat. n. 70. ad finem*, Maranta de *Ord. judic. p. 6. §. de Appell. n. 112.* Menoch. de *Arbitr. casu 9. n. 3.* & aliis, non levis momenti nixi ratione; quòd, licet tres sententiæ conformes inducant præsumptionem pro iudicibus, quòd iustè iudicârint, tamen non tollant præsumptionem erroris ex iuvenili imprudentia orti in minore; ut etiam ratione illius restitui & restitutus audiri amplius non possit.

Ratio hæc, licet vim non omnem adimat deductæ in contrarium, modum tamen suggerit, oppositas sententias in concordiam reducendi foedere distinctionis; vel enim aduersus tres sententias conformes restituitio petitur prætextu iniustitiæ & iniquitatis sententiarum, vel prætextu erroris & imprudentiæ ætatis; si prius, propter præsumptionem calumniam, sicut non admittitur appellatio, sic etiam restituitio denegatur ad effectum, ut tertiò iudicati executio retardetur, c. *Suscitata cit. & Clement. 1. de Re judic.* Si posterius, & restituitio petitur prætextu erroris & imprudentiæ ætatis, in integrum restituitio ei conceditur ita; ut, si in continenti iudicem de bono iure suo &

suo & prætenso ætatis lapsu summarie informet, & quasi sumum aliquem de eo det, executione sententiæ suspensâ, plena erroris ex eoque ortæ læsionis probatio ipsi in integrum restitutionis iudicio reservetur, Mynsinger Centur. 3. observat. 84. eumque secutus Oddus cit. q. 72. n. 68. & 74.

43. Septimo adversus Appellationis fatalia, sive lapsum à Jure indulgi temporis ad eam interponendam vel prosequendam, l. Ait Prætor cit. §. 11. quò tamen casu, propter præsumptionem pro sententiâ, restitui petens saltem summarie ostendere debet justam causam appellandi, vg. jura sua & allegationes antea non deductas, Gratianus Discept. forens. cap. 439. n. 45. & Bruneman. in l. cit. n. 22.

44. Octavo adversus Usucapionem, l. Unica C. Si advers. Usucap. vg. si ista contra majorem, cui minor successit, inchoata, & contra hunc, exactâ ætate pupillari, continuata compleatur, eam enim beneficiò restitutionis ob ætatem rescindi, DD. passim docent apud Zoesium in sit. Rubric. & Bruneman. in l. Unicam cit. n. 22.

ARTICULUS IV.

De Causis, in quibus in integrum Restitutioni locus non est.

SUMMARIUM.

45. Restitutio non competit adversus Matrimonium,
46. Et professionem Religionis,
47. Quinquenni lapsu ratificatam,
48. Secundum aliquos etiam ratione impedimenti adversus illam reclamandi.

49. Verius ratione ejus restitutio,
50. Pro ea ad Papam Sc. recurrentibus, datur.
51. Restitutio non datur adversus gesta post impetratam veniam ætatis,
52. Et ea, que major factus rata habuit,
53. Vel, se non revocaturum, minor juravit:
54. Licet Prælati juramentum non impediat Ecclesiæ restitutionem.
55. Eadem non datur adversus casum fortuitum,
56. Gesta à minore, dicente se majorem,
57. Et delicta dolo commissa:
58. Neque etiam adversus propriam confessionem:
59. Nisi ista falsa aut indebitè sit extorta.
60. Minorem adversus beneficii Restitutionem restitui negantium,
61. Et affirmantium verior Opinio:
62. Saltem si res adhuc integra:
63. Imò &, si ea non integra & beneficium alteri sit collatum.

Regula tamen hætenus firmata 45 & declarata suas admittit exceptiones; varii enim casus & causæ in integrum Restitutionis beneficium excludunt:

Primo enim id excludit contractus Matrimonii carnalis, propter istius insolubilitatem; quia hæc est Juris Divini, Matth. cap. 19. v. 6. cui Humanum, quò beneficium illud introductum est, nequit derogare, arg. can. Inferior 4. dist. 21. & c. Cum inferior id. de Major. & Obed. Dixi autem Contractus; quia in dote & aliis quibusdam matrimonio accidentariis, restitutioni locum esse, liquet ex dictis, & præter alios tradunt Covarruv. Lib. 1. var. cap. 5. n. 1. & 8. Oddus De in integ. rest. q. 60. n. 3.

M m m m m 2 Secundo,